

SCIENTIFIC LETTERS
OF ACADEMIC SOCIETY OF MICHAL BALUDANSKY

ISSN 1338-9432

7 $\frac{3}{2019}$

ЗМІСТ

- 8 Андрушенко Наталія, Бондар Сусанна
ФОРМУВАННЯ БАЗОВИХ УПРАВЛІНСЬКИХ КОМПЕТЕНЦІЙ У МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ
- 12 Бабчинська Олена, Іванченко Галина
ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ
- 16 Богацька Наталія
ОСОБЛИВОСТІ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ ТА МВФ
- 20 Бондаренко Валерій, Пчелянська Галина, Бондаренко Людмила
МАРКЕТИНГОВИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ
- 27 Дзюба Оксана, Майстер Людмила
ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИТРАТ НА ЯКІСТЬ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
- 30 Говорко Оксана, Мельничук Оксана
РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ - СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ
- 35 Гладій Ірина, Чернікова Ірина
СИСТЕМА УПРАВЛІНСЬКОЇ ЗВІТНОСТІ В ПРОЦЕСІ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА
- 39 Громова Ольга, Шевчук Анна, Чорна Світлана Боровська Ольга,
ФОРМУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ ОРІЄНТОВАНОГО НА СПОЖИВАЧА ТА РОЗРОБКА ПРОГРАМИ ЛОЯЛЬНОСТІ СПОЖИВАЧІВ НА ТОВ «ВІННИЦЬКА МІСЬКА ДРУКАРНЯ»
- 43 Чолій Ліна, Крупельницька Ірина
ДЕРЖАВНИЙ АУДИТ – ЯК ЗАСІБ ТА ПРИЙОМ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛІНГУ
- 46 Іваницька Наталя, Іваницька Ніна
ДІЄСЛІВНІ СИСТЕМИ В АСПЕКТІ МІЖМОВНОГО КОРЕЛЯТИВНОГО СИНТЕТИЗМУ
- 52 Кокарча Юлія
ВИБОРЧІ КАМПАНІЇ СУЧАСНОСТІ: РУЙНУВАННЯ СТЕРЕОТИПІВ ТА НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ
- 55 Корж Наталія, Бондачук Людмила
РОЛЬ ДЕРЖАВИ У ФОРМУВАННІ ДОБРОЧЕСНОСТІ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ
- 59 Ковтун Едуард
АКТУАЛЬНІСТЬ ВПЛИВУ ЯКОСТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ НА СИСТЕМУ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА
- 62 Кульганік Оксана
МІСЦЕ УКРАЇНИ В РЕЙТИНГОВІЙ ОЦІНЦІ РІВНЯ ДОБРОБУТУ НАСЕЛЕННЯ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПІДВИЩЕННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ
- 65 Лобачева Ірина, Бондар Тетяна, Коваленко Вікторія
ДІАГНОСТИКА ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА
- 68 Мартинова Лілія
ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ
- 74 Мазуркевич Ірина, Пахомська Олена
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОГО ТА РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ
- 78 Олійник Олег
ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА У ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ
- 83 Паламарчук Владислав
СТАН РИНКУ НАРУЧНИХ ГОДИННИКІВ В УКРАЇНІ
- 85 Паславська Інга, Чугу Світлана
МОВА, КУЛЬТУРА І ПЕРЕКЛАД: МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ І ІНТЕРПРЕТАТИВНИЙ ВИМІР
- 89 Поліщук Олександр, Смагло Ольга
ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ В УКРАЇНІ

Мартінова Лілія

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ

Анотація

У статті розглянуті питання пов'язані з проблемами розвитку освітньо-кваліфікаційного потенціалу України. В економічному зростанні і покращанні якості та рівня життя населення країн ЄС фактор якості людського потенціалу має першочергове значення. Він характеризується рівнем освіти, знаннями, інноваційною активністю, мобільністю працівника на ринку праці. Освіта і професійна підготовка є загально визнаними провідними чинниками економічного розвитку. Професійні навички і знання відіграють центральну роль у поліпшенні результатів роботи й підвищенні продуктивності праці та економічного зростання. розвиток освітнього потенціалу пов'язаний з такою найважливішою функцією освіти, як професійна диференціація і формування соціально-професійних груп, що розрізняються за змістом і умовами праці. Особливу роль виконують кваліфікаційні вимоги, які пред'являються до тієї чи іншої професійної ролі – володіння відповідним досвідом, вміннями та компетенціями.

Ключові слова: людський потенціал, освіта, конкурентоспроможність, професійні вміння, навички, проблеми освіти.

Martynova Lilija

PROBLEMS OF DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL-QUALIFICATION POTENTIAL OF UKRAINE

Annotation

The article deals with the problems of development of educational potential of Ukraine. The quality of human potential plays the leading role in the economic growth and improvement of the quality and standards of living of the EU. It is characterized by a level of education, knowledge, innovative activity, mobility of the employee in the labor market. Education and training are generally recognized as key factors in economic development. Professional skills and knowledge play a main role in improving of the course work results and increasing productivity and economic growth. the development of educational potential is associated with such an important function of education, as professional differentiation and the formation of socio-professional groups, differing in content and working conditions. A special role is played by the qualification requirements that apply to one or another professional role - relevant experience, skills and competencies.

Keywords: human potential, education, competitiveness, professional skills, skills, educational problems.

В Україні останні два десятиліття ознаменувалися суттєвими змінами в соціально-економічному розвитку: відбувся перехід до ринкової економіки та її структурна перебудова, посилилась інтеграція національної економіки у світові ринки в умовах зростаючих глобалізаційних процесів. Ці зміни безпосередньо вплинули на всі сфери життя і діяльності суспільства, перш за все на зайнятість та формування ринку праці [8].

Згідно Доповіді з інклюзивного зростання та розвитку Всесвітнього економічного форуму 2015 року, Україна отримує найкращу оцінку серед усіх країн за своєю групою (група країн з доходами нижче середнього рівня) за рівнем освіти і підвищення кваліфікації, зокрема, через високі показники залучення населення до здобуття освіти та її доступності незалежно від рівня доходів, внаслідок чого швидко зростає і розширюється середній клас [1]. Разом із тим, в доповіді підкреслюється необхідність підвищення якості освіти та професійної підготовки для задоволення зростаючих потреб ринку праці, зниження високого рівня безробіття, особливо серед молоді. Не можна не погодитись із спеціалістами Всесвітнього економічного форуму, які переконані, що без можливостей працевлаштування країна продовжуватиме страждати від «відтоку мізків», коли кваліфіковані спеціалісти шукатимуть роботу в інших країнах [1].

На сьогодні освіта і професійна підготовка є загально визнаними провідними чинниками економічного розвитку. Професійні навички і знання відіграють центральну роль у поліпшенні результатів роботи й підвищенні продуктивності праці та економічного зростання.

Розвиток освітньо-кваліфікаційного потенціалу як рушійної сили модернізації економіки передбачає використання механізмів регулювання кількісних і якісних аспектів професійної підготовки. Ефективність відтворення освітньо-кваліфікаційного потенціалу залежить від того, наскільки гнучко система освіти реагуватиме на параметри зовнішнього середовища, які не завжди узгоджуються між собою в умовах ринкової економіки. Також розвиток освітнього потенціалу пов'язаний з такою найважливішою функцією освіти, як професійна диференціація і формування соціально-професійних груп, що розрізняються за змістом і умовами праці. Особливу роль виконують кваліфікаційні вимоги, які пред'являються до тієї чи іншої професійної ролі – володіння відповідним досвідом, вміннями та компетенціями [3]. В Україні 20% компаній вважають недостатні професійні навички працівників основною перешкодою для своєї діяльності і зростання. Водночас, незважаючи на те, що компаніям в країні бракує кваліфікованих працівників, багато випускників вищих навчальних закладів не можуть знайти роботи або змушені влаштуватися на роботу, яка не відповідає їх професійним вмінням [9].

Виходячи з таких позицій, слід виділити і проаналізувати ряд проблем розвитку освіти в Україні:

1. Недостатнє охоплення дітей дошкільними закладами

Кризовий стан сучасної суспільної системи дошкільних дитячих закладів, якій раніше належала важлива роль в утриманні та вихованні дітей, став важливою складовою погіршення умов демогенерування, включаючи дитородну діяльність. Відомо, що в економічно розвинутих країнах охоплення дітей дошкільним обслуговуванням зростає. В Україні ж замість підвищення якості їх послуг фактично відбувалась руйнація системи суспільного утримання та виховання дітей. Пройгнорований той факт, що розвиток дошкільних закладів є демографічно, соціально й економічно ефективним інструментом впливу на дитородну активність жінок. Як свідчить досвід країн ЄС, система дошкільних закладів, що працюють на якісно новому, сучасному рівні, тобто забезпечують сприятливі умови для фізичного, інтелектуального та духовного розвитку дітей, є важливим і високоефективним засобом підтримки сімей з дітьми, які досягли 1,5–2-річного віку. В цих країнах все більш широкі верстви населення усвідомлюють просту істину — сім'я не може дати дитині те, що під силу лише колективу вихователів–професіоналів, а дошкільні дитячі заклади можуть бути ефективним засобом розвитку дітей, охорони їх здоров'я. У той самий час вони створюють для жінок більш сприятливі можливості вибору варіантів поєднання сімейних обов'язків із професійною діяльністю. Тому частка дітей, які виховуються в дитячих дошкільних закладах, у країнах ЄС має тенденцію до збільшення і, чим вищий рівень освіти батьків і середньодушовий дохід сім'ї, тим вища ця частка.

Доцільно відмітити, що рівень охоплення дітей дошкільного віку послугами соціальних служб та центрів корелює з доступністю цих послуг. Тобто, в країнах, де створені відповідні умови, відсоток дітей віком від 3 до 6-7 років, охоплених послугами дошкільних закладів, сягає понад 90 відсотків, а дітей до 3-х років – 30-60 відсотків. У цих же країнах (передусім, Франції, Данії, Бельгії, Фінляндії) рівень народжуваності відмічається значно вище середнього по ЄС [11].

Розвиток системи дошкільного утримання та виховання має бути одним із пріоритетних напрямів впливу на рівень дитородної активності та ефективну реалізацію освітньо-кваліфікаційного потенціалу жінок репродуктивного віку. Однак в Україні питання раціонального поєднання виховання дітей в сім'ї та в дошкільних закладах ще не стало предметом серйозної уваги на державному рівні, хоча з деяким підвищенням народжуваності, яке спостерігається з 2002 р., відчувається гострий дефіцит місць у цих закладах. Отже, нагальним завданням є створення сприятливих умов для функціонування дошкільних дитячих закладів [6, 2].

2. Проблема оптимізації мережі шкіл

Демографічні та економічні реалії вимагають оптимізації мережі шкіл, щоб ефективніше використовувати наявні обмежені ресурси для поліпшення якості надання освіти. За умов, коли бракує місць у дитячих дошкільних закладах, Україна має надто велику шкільну мережу. Кількість вчителів і шкіл майже не змінилась, незважаючи на істотне (40%) зменшення кількості учнів за останні два десятиліття. Показники ефективності, включаючи середній розмір шкіл і відношення кількості учнів до кількості вчителів (в середньому 9:1, що є одним з найнижчих показників в світі), стрімко погіршувалися. За цих умов пріоритетом для України має бути краще використання виділених для сектору освіти ресурсів шляхом значного скорочення мережі шкіл, що відповідає меншому (нинішньому і планованому) контингенту учнів. За меншої мережі ресурси сектору можна перерозподілити на матеріально-технічні засоби, які сприятимуть підвищенню якості освіти [9].

3. Проблема модернізації і підвищення якості професійно-технічної освіти

Необхідним є розроблення освітніх державних стандартів, які мають характеризуватись їх орієнтацією на результати навчання, відповідністю професійних функцій та компетенцій вимогам роботодавців. Нагальним питанням є створення чіткого механізму взаємодії центральних та регіональних органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій, навчальних закладів при формуванні державного замовлення на підготовку робітничих кадрів, що у подальшому забезпечить недопущення необґрунтованих витрат на підготовку незатребуваних робітників та збільшення кількості безробітних. Я справедливо зазначають окремі вчені, виробник ніколи не допустить працювати із сучасною технікою робітника, який не пройшов відповідної підготовки, не володіє практичними навичками роботи з нею. На даний час у професійно-технічних навчальних закладах використовується обладнання, устаткування, сільськогосподарська та інша техніка, середньовідсотковий термін експлуатації яких складає: до 10 років – 4%; від 10 до 20 років – 36%; понад 20 років – 60%. Обмеженість бюджетних видатків у цю галузь освіти зумовила її повне фізичне та моральне старіння [7].

4. Низький рівень заробітної плати працівників галузі освіти

Без сумніву, заробітна плата, яку отримували півстоліття тому науковці і освітяни, забезпечувала їм пристойне життя. Як правило, це був єдиний або принаймні основний вид їх діяльності. Сьогодні реальна заробітна плата освітян зменшилася в три-чотири рази порівняно з періодом, про який шлося. Як наслідок, тепер значна кількість працівників вищої школи і академічної науки, поряд з основним заняттям, працює на інших роботах, не реалізуючи свій високий освітньо-кваліфікаційний потенціал. В окремих випадках, робота викладача або науковця стає просто його хобі, а основні доходи він отримує в інших сферах діяльності. Тому проблема підвищення оплати праці освітян до такого рівня, щоб вони могли спокійно займатися своєю професійною діяльністю, самовдосконалюватись і підвищувати кваліфікацію є вкрай необхідним завданням [5].

5. Недостатньо розвинута система безперервної освіти

Відсутність законодавства про освіту дорослих (неформальну й неофіційну освіту) як невід'ємну складову безперервної освіти [5].

6. Структурні викривлення в системі вищої освіти

Негативні характеристики нинішньої структури випуску фахівців з вищою освітою пов'язані з наступним:

- помітним відставанням за часткою випуску фахівців у галузі природничих наук, де генеруються найбільш важливі сучасні проривні технології;
- тенденцією до істотного скорочення частки випуску фахівців за гуманітарними та мистецькими спеціальностями, які формують культуру людини, – основної продуктивної сили, а також формують світоглядні засади розвитку суспільства: за цією часткою Україна наразі поступається окремим найбільш динамічним в інноваційному аспекті суспільствам більш ніж удвічі;
- ще більш виразним скороченням частки випуску фахівців у галузі медицини та соціальних програм, де Україна в середньому втричі поступається інноваційно активним країнам: це стовідсотково корелює з одним з останніх місць країни у Європі за станом здоров'я і величезними обсягами бідності та нерозвиненістю цивілізованих норм соціального захисту, поширених у країнах ЄС;
- виразною гіпертрофією випуску фахівців у галузі суспільних наук, бізнесу і права, на які припадає близько половини всіх студентів українських вищих навчальних закладів. Таке становище диктується зовсім не дефіцитом фахівців у цих сферах, який дійсно спостерігався на початку української незалежності, але давно вже зник і перетворився на продукування полчищ економістів і юристів – часто таких, що мають невисокий професійний рівень. [13].

Спостерігається подальше зменшення кількості абітурієнтів на фундаментальних наукових, інженерних, математичних, конструкторських, науково-технічних, природничих спеціальностях за рахунок низького рівня шкільної підготовки в межах фізико-природничого та математичного циклу дисциплін, низької трудової та навчальної мотивації, невміння (або відсутності можливості) оцінити співвідношення реального попиту на ринку праці та спеціальності, низьку пізнавальну мотивацію та готовність до систематизованого і складного навчання.

Значним є також вивільнення частки професорсько-викладацького складу вищих навчальних закладів через прив'язку кількості викладачів до кількості студентів. Інший бік цієї проблеми – останніми роками склалася неофіційна практика завищення оцінок, тобто фактично відмови від відрахування студентів із незадовільним рівнем знань і вмінь, які не дотримуються вимог академічного навчання (і за умов подальшого зменшення числа студентів ця ситуація погіршуватиметься). Отже, найближчими роками слід чекати стрімкого збільшення числа випускників ВНЗ, які не володіють навіть базовими основами власної професії [12].

7. Проблема забезпечення високої якості підготовки спеціалістів

Спрямованість економіки на застосування передових технологій, ефективне управління неминуче пов'язана із зростанням потреби у висококваліфікованих спеціалістах. Варто зазначити, що навчальні програми вищих навчальних закладів практично не враховують потреби ринку, які виникають і з часом видозмінюються внаслідок економічних і політичних перетворень у країні [4].

Серед інших проблем забезпечення якості вищої освіти в Україні виділяють відсутність національної концепції якісної вищої освіти, сумісної з Європейською концепцією якості вищої освіти; надмірність і слабкість мережі вищих навчальних закладів, що зумовлює розпорошеність та неефективність використання ресурсів та низьку результативність вищої школи; формальність функціонування громадської складової в державно-громадському управлінні вищою освітою, недостатність повноважень і зацікавленості в усіх причетних сторін: студентів, випускників, викладачів, роботодавців, фахових об'єднань [5].

Таким чином, необхідним є постійне підвищення якості надання освітніх послуг, які сприятимуть підвищенню конкурентоздатності молоді на динамічному ринку праці. Крім кваліфікованих навичок сьогодні необхідно формувати у студентів навички роботи у команді, креативність, критичне мислення, вміння працювати з великими об'ємами інформації, планувати робочий час тощо. Одним із шляхів покращання якості підготовки спеціалістів є посилення взаємодії вищих навчальних закладів та підприємств. Виникає необхідність в укладанні угод між підприємствами та освітніми закладами у напрямі цільової підготовки спеціалістів та забезпечення проходження практики на виробництві [4].

8. Низька ефективність професійної орієнтації в Україні

Ефективність професійної орієнтації в Україні є дуже низькою. Поясненням цьому є ряд факторів, серед яких слід виокремити такі:

- відсутність чіткої регіональної політики професійної орієнтації;
- державне фінансування заходів і з професійної орієнтації вкрай обмежене;
- недостатніми є стимули для роботодавців брати участь у заходах із професійної орієнтації на їхніх підприємствах [10].

Негативні тенденції у розвитку освітньої галузі відбивають істотні зміни у структурі суспільних цінностей України, з одного боку, під впливом поширення «культури» масового споживання (вплив глобалізації та західних стандартів безтурботного життя), а з іншого – суто пострадянського процесу формування нової суспільної ієрархії, побудованої на визнанні не стільки компетенції, скільки формального

статусу особи. Гіпертрофія виробництва економістів і юристів в Україні приховує в собі небезпечну тенденцію до втрати освітою функції передачі знань і компетенцій та набуття нею функції надання особі певних статусних ознак. За цих умов неважливо, потрібні реально країні в такій кількості фахівці цього профілю чи ні, адже отримати диплом за цими спеціальностями є більш престижним, а вчену ступінь – важливим доповненням до владних повноважень або бізнес-репутації.

Зрозуміло, що такі параметри структури вищої освіти мають бути змінені, адже вони гальмуватимуть процеси розвитку тих високотехнологічних виробництв, які ще зберігаються в Україні, та освоєння в перспективі нових високотехнологічних сфер економічного розвитку, пов'язаних з новою енергетикою та енергоефективністю, нанотехнологіями, біотехнологіями, в тому числі новими медичними технологіями, що значно подовжують та покращують якість життя населення, новітніми технологіями, що забезпечують екологічно сталий розвиток [13].

Незважаючи на число молодих людей, які щороку випускаються навчальними закладами, ситуація на внутрішньому ринку праці залишається незбалансованою. У зв'язку із заниженою престижністю системи професійної освіти, число учнів, що приходять до системи професійно-технічної освіти, щороку зменшується (2015 р. — 304 тис. студентів, 2014 р. – 316 тис., 2013 р. — 391 тис., 2012 р. — 423 тис. студентів). Ця ситуація призводить до структурного дисбалансу на українському ринку праці, де співвідношення осіб, що мають диплом про вищу освіту і диплом про професійну освіту, становить близько 70:30, в той час як аналогічне співвідношення в країнах ЄС не перевищує 40:60 або навіть є меншим [10].

Ситуація із попитом і пропозицією за окремими професіями на ринку праці України проілюстрована в таблиці. Відповідно до даних таблиці, можна зробити деякі висновки щодо нестачі та/або надлишку кваліфікованих кадрів на ринку праці України. Як бачимо, практично за всіма позиціями кількість безробітних, що шукають роботу, є значно вищою, ніж кількість запропонованих вакансій. Ця тенденція може служити прикладом надлишку робочої сили, що виник через незбалансованість системи прогнозування розвитку ринку праці. Існує також ще одне спостереження, що прослідковується з цієї таблиці, – найпотрібнішими в Україні, принаймні, за офіційними даними, є робітничі професії, ті, які не потребують добре розвинених кваліфікацій, що свідчить про низький технологічний розвиток економіки. Але дані таблиці вказують також на те, що третє місце серед затребуваних груп професій на ринку праці посідають професіонали. Останній факт приводить нас до іншого висновку – про невідповідність навичок, що є цілком типовим для України: як правило, знання та навички випускників, що приходять на ринок праці, не відповідають очікуванням роботодавців. Деякими із типових прикладів такої невідповідності є:

- відсутність практичних навичок після закінчення навчального закладу;
- відсутність знань про сучасні інноваційні способи виробництва;
- недостатні мовні та комунікативні навички [10].

Таблиця Попит і пропозиція на ринку праці України у 2015 році, тис. осіб*

Групи працівників	Кількість зареєстрованих безробітних, тис. осіб	Потреба роботодавців у працівниках, тис. осіб
Законодавці, вищі державні службовці, керівники, менеджери (управителі)	67,1	1,9
Професіонали	43,0	3,8
Фахівці	49,3	2,8
Технічні службовці	30,2	1,2
Працівники сфери торгівлі та послуг	73,8	4,2
Кваліфіковані робітники сільського та лісового господарств, риборозведення та рибальства	24,3	0,3
Кваліфіковані робітники з інструментом	48,9	5,2
Робітники з обслуговування, експлуатації та контролювання за роботою устаткування, складання устаткування та машин	82,4	3,8
Найпростіші професії	71,8	2,7

*складено автором за даними Державної служби статистики України
Режим доступу: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publ1_u.htm

Як і більшість європейських країн, сучасна Україна стоїть на роздоріжжі між прийняттям неоліберальної моделі розвитку системи вищої освіти, а відтак неминучої її комерціалізації та можливим посиленням соціалізації цієї сфери в умовах жорсткого обмеження фінансових ресурсів країни.

Список використаних джерел та літератури

- [1] The Inclusive Growth and Development Report 2015. – Geneva: World Economic Forum. – 2015. – 95 p. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www3.weforum.org/docs/Media/WEF_Inclusive_Growth.pdf
- [2] Аналіз системи охорони здоров'я України - 2011 / Л. Тарантіно, С. Чанкова, Е. Прібл, Дж. Розенфелд, С. Паут Бетесда. – MD: Проект Системи охорони здоров'я 20/20, Abt Associates Inc. Abt. – 179 с.

- [3] Близнюк В. В. Людський потенціал: особливості формування для модернізації // Економічне прогнозування. — 2011. — № 4. — С. 106—116.
- [4] Ільч Л. М. Ефективність відтворення трудового потенціалу України : [монографія] / Ільч Л. М. — К. : Енергія плюс, 2007. — 212 с.
- [5] Інтеграція в європейській освітній простір: здобутки, проблеми, перспективи : монографія / [Ф. Г. Вашук та ін.] ; за заг. ред. д-ра техн. наук, проф. Ф. Г. Вашука ; Закарпат. держ. ун-т, Навч.-наук. ін-т євроінтеграц. дослідж., Навч.-наук. ін-т інформ. технологій. - Ужгород : [ЗакДУ], 2011. - 559 с.
- [6] Напрями державної демографічної політики у сфері поліпшення стану здоров'я та підвищення тривалості життя населення України / Андрій Дегтяр, Олена Перебейнос // Публічне управління: теорія та практика : зб. наук. пр. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харків. регіон. ін-т держ. упр., Асоц. д-рів наук з держ. упр. — Харків, 2012. — № 3. — С. 60—65.
- [7] Науково-методичні засади професійної підготовки кваліфікованих робітників в умовах євроінтеграції / автори: Л. Нестерова, П. Лузан, В. Манько, Т. Герлянд, О. Слатвінська, М. Шимановський; за заг. ред. Л. Нестерової. — К.: ІПТО НАПН України, Педагогічна думка, 2012. — 159 с.
- [8] Онікієнко В. В. Ринок праці та соціальний захист населення України: ретроаналіз, проблеми, шляхи вирішення: [науково-аналітична монографія] / В. В. Онікієнко — К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України, 2013. — 456 с.
- [9] Партнерство Світовий банк – Україна. Огляд програм в країні квітень 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pubdocs.worldbank.org/en/864411453869177415/Ukraine-Snapshot-uk.pdf>
- [10] Попа А. Дослідження та аналіз вакансій і потреб у кваліфікованих кадрах у країнах ЄС, Республіці Молдова та в Україні [Електронний ресурс] // А. Попа, Р. Колишко, Н. Попова, Ф. Панзіка / Міжнародна організація праці, Група технічної підтримки з питань гідної праці та Бюро МОП для країн Центральної та Східної Європи. – Будапешт МОП, 2013 – 137 с. – Режим доступу: http://staging.ilo.org/public/libdoc/ilo/2013/113B09_348_ukra.pdf
- [11] Семенець-Орлова І. А. Практика сімейної політики у Європейському Союзі та деякі соціальні ініціативи Європарламенту / І. А. Семенець-Орлова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/34_NIEK_2010/Politologia/74869.doc.htm
- [12] Системні вади ринку праці та пріоритети його реформування : аналіт. доп. / О. М. Пищуліна, О. П. Коваль, О. О. Кочеміровська; за ред. Я. А. Жаліла. – К. : НІСД, 2010. – 72 с.
- [13] Сіденко В. Імперативи системного реформування української економіки крізь призму асоціації України з ЄС [Електронний ресурс] / В. Сіденко // Україна-2014: соціально-економічна криза та пошук шляхів реформування. – Київ, 2014. – Режим доступу: http://www.razumkov.org.ua/upload/2014_Ekonomika_101114_NNN.pdf

References

- [1] The Inclusive Growth and Development Report 2015. - Geneva: World Economic Forum. – 2015. – 95 p. [Electronic resource] – Access mode: http://www3.weforum.org/docs/Media/WEF_Inclusive_Growth.pdf
- [2] *Analyz systemy ochorony zdorovya Ukrainy* (Analysis of Ukrainian Health Care System) - 2011 / L. Tarantino, S. Chankova, E. Pribl, J. Rozenfeld, S. Raut Bethesda. - MD: Healthcare Project 20/20, Abt Associates Inc.Abt. - 179 p.
- [3] *Blyznyuk V. V.Lyuds'kyy potentsial: osoblyvosti formuvannya dlya modernizatsiyi* (Human Potential: peculiarities of formation for modernization) // *Ekonomichne prohnozuvannya*. — 2011. — № 4. — 106—116 p.
- [4] Il'yich L. M. Efektyvnist' vidtvorennya trudovoho potentsialu Ukrayiny (Efficiency of reproduction of Ukrainian labour potential): [monohrafiya] / Il'yich L.'M. — K. : Enerhiya plyus, 2007. — 212 p.
- [5] *Intehratsiya v tveuropeys'kyu osvitniy prostir: zdobutky, problemy, perspektyvy* (Integration into the European educational space: achievements, problems, perspectives): monohrafiya / [F. H. Vashchuk ta in.] ; za zah. red. d-ra tekhn. nauk, prof. F. H. Vashchuka; Zakarpat. derzh. un-t, Navch.-nauk. in-t yevrointehrats. doslidzh., Navch.-nauk. in-t inform. tekhnolohiy. - Uzhhorod : [ZakDU], 2011. - 559 p.
- [6] *Napryamy derzhavnoyi demohrafichnoyi polityky u sferi polipshennya stanu zdorov'ya ta pidvyshchennya tryvalosti zhyttya naseleння Ukrayiny* (Directions of the state demographic policy in the field of improving the health and life expectancy of Ukraine's population / Andriy Dyehtyar, Olena Perebeynos // *Publichne upravlinnya: teoriya ta praktyka*: zb. nauk. pr. / Nats. akad. derzh. upr. pry Prezydentovi Ukrayiny, Kharkiv. rehion. in-t derzh. upr., Asots. d-riv nauk z derzh. upr. — Kharkiv, 2012. — № 3. — p. 60—65.
- [7] *Naukovo-metodychni zasady profesiyanoi pidhotovky kvalifikovanykh robitnykiv v umovakh yevrointehratsiyi* (Scientific and methodical principles of professional training of skilled workers in the conditions of European integration/ avtory: L. Nesterova, P. Luzan, V. Man'ko, T. Herlyand, O. Slatvins'ka, M. Shymanovs'kyu; za zah. red. L. Nesterovoyi. — K.: IPTO NAPN Ukrayiny, Pedagogichna dumka, 2012. — 159 p.
- [8] Onikiyenko V. V. Rynok pratsi ta sotsial'nyy zakhyst naseleння Ukrayiny: retroanaliz, problemy, shlyakhy vyrishennya (Labor market and social protection of Ukrainian population: retrospection, problems, solutions:

- ! [naukovo-analitychna monohrafiya] / V. V. Onikiyenko – K.: In-t demohrafiyi ta sotsial'nykh doslidzhen' imeni M. V. Ptukhy NAN Ukrayiny, 2013. – 456 p.
- [9] Partnerstvo Svitovyy bank – Ukrayina. Ohlyad prohram v krayini kviten' 2015 Popa A. Research and analysis of vacancies and skills of skilled personnel in the EU, Republic of Moldova and Ukraine [Electronic resource] – Access mode: <http://pubdocs.worldbank.org/864411453869177415/Ukraine-Snapshot-uk.pdf>
- [10] Popa A. Doslidzhennya ta analiz vakansiy i potreb u kvalifikovanykh kadrakh u krayinakh YES, Respublitsi Moldova ta v Ukrayini (Research and analysis of vacancies and skills of skilled personnel in the EU, Republic of Moldova and Ukraine [Electronic resource] // A. Popa, R. Kolyshko, N. Popova, F. Panzika / Mizhnarodna orhanizatsiya pratsi, Hrupa tekhnichnoyi pidtrymky z pytan' hidnoyi pratsi ta Byuro MOP dlya krayin Tsentral'noyi ta Skhidnoyi Yevropy. – Budapesht MOP, 2013 – 137 p.: http://staging.ilo.org/public/libdoc/ilo/2013/113B09_348_ukra.pdf
- [11] Semenets' - Orlova I. A. Praktyka simeynoi polityky u Evropey'skomu Soyuzi ta deyaki sotsial'ni initsiatyvy Yevroparlamenty – Electronic resource] – Access mode: http://www.rusnauka.com/34_NIEK_2010Politologia/74869.doc.htm
- [12] Systemni vady rynku pratsi ta priorityety yoho reformuvannia : analit. dop. / O. M. Pyschulina, O. P. Koval, O. O. Kochemyrovskya; za red. Ya. A. Zhalila. – K. : NISD, 2010. – 72 p.
- [13] Sidenko V. Imperatyvy systemnoho reformuvannia ukrainskoi ekonomiky kriz pryzmu asotsiatsii Ukrainy z YeS (Imperative systemic reformation of the Ukrainian economy) [Electronic resource] / V. Sidenko // Ukraina-2014: sotsialno-ekonomichna kryza ta poshuk shliakhiv reformuvannia. – Kyiv, 2014. – Access mode: http://www.razumkov.org.ua/upload/2014_Ekonomika_101114_NNN.pdf

Martynova Liliya, The Candidate of Philology, associate Professor, Vinnytsia Institute of Trade and Economics of Kyiv National University of Trade and Economics, 87 Soborna St., Vinnytsia, Ukraine, 21100. Associate Professor of modern European Languages Department. liliyama@ukr.net. In 1992 she graduated from M. Kotsiubynsky State Pedagogical University of Vinnitsa. The author of many scientific publications, among them: 1. *Martynova L. Social mechanisms of human potential competitiveness enhancing* / L. Martynova // International journal of economics and society. – Vol. 2, Issue 8 (December 2016). – P. 110-113 Google Scholar, OCLC WorldCat, OAJL.net, Infobase Index, CiteSeer, 2. *Martynova L. B. Problemy zabezpechennia konkurentospromozhnosti liudskoho kapitalu Ukrainy* (Problems of ensuring the competitiveness of Ukrainian human capital) / Martynova L. B. // Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho tekhnichnoho universytetu, 2017. - № 1 (79). – C. 157-160 Index Copernicus, DOAJ, Ulrichs Periodicals Directory, WorldCat, BASE, Google Scholar, RYNTs, 3. *Martynova L., Chorna N. Vplyv demohrafichnykh i sotsialno-ekonomichnykh chynnykiv na pidvyshchennia konkurentospromozhnosti liudskoho potentsialu Ukrainy* (The effect of demographic and socio-economic factors on the rise of competitiveness of human potential of Ukraine) // Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky. Kosice. 2018. Vol.6. Issue 1. P. 102–104 (obsiah osob. 0,25 um. druk. ark.).